

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

JAWNE

Egz. Nr 1

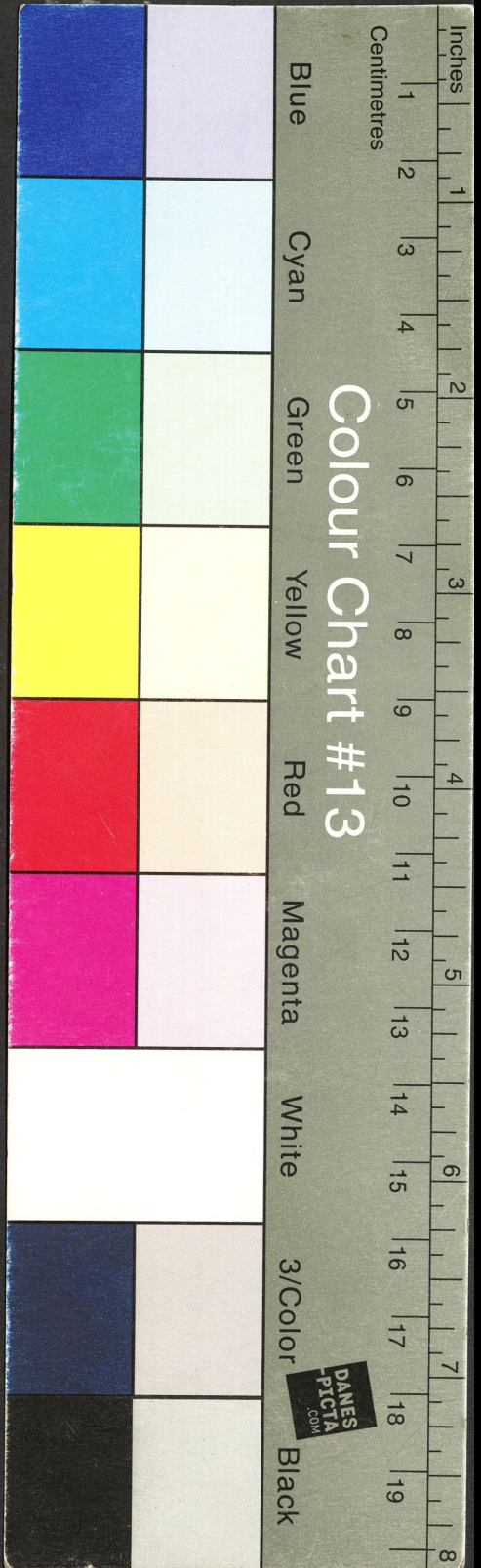
plk dypl. Czesław KOSSAK
plk dypl. Ludwik KIEJDA

ZASADY I CECHY CHARAKTERYSTYCZNE BUDOWY ARMII
OGÓLNOWOJSKOWEJ, ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIAŁÓW WOJSK
LĄDOWYCH NA TLE USTALONYCH ZASAD I SPOSOBÓW WYKONANIA
ZADAŃ BOJOWYCH. ORGANIZACJA I KOMPETENCJE OGNIW DOWODZENIA
W PUŁKU ORAZ STRUKTURA SYSTEMU DOWODZENIA PUŁK-BATALION

44380

WARSZAWA LUTY 1971

79 19
J

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr

1

plk dypl. Czesław KOSSAK
plk dypl. Ludwik KIEJDA

**ZASADY I CECHY CHARAKTERYSTYCZNE BUDOWY ARMII
OGÓLNOWOJSKOWEJ, ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODCZIAŁÓW WOJSK
LĄDOWYCH NA TLE USTALONYCH ZASAD I SPOSOBÓW WYKONANIA
ZADAŃ BOJOWYCH. ORGANIZACJA I KOMPETENCJE OGNIW DOWODZENIA
W PUŁKU ORAZ STRUKTURA SYSTEMU DOWODZENIA PUŁK-BATALION**

44380

WARSZAWA

LUTY

1971

KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

Wydruk z dnia 22 stycznia 1969 roku
art. 30 ust. 2

(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)

podpis

Egz.nr... 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

plk dypl. KOSSAK Czesław
plk dypl. KIEJDA Ludwik

ZASADY I CECHY CHARAKTERYSTYCZNE BUDOWY ARMII
OGÓLNOWOJSKOWEJ, ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIA-
LÓW WOJSK LĄDOWYCH NA TLE USTALONICH ZASAD
I SPOSOBÓW WYKONANIA ZADAŃ BOJOWYCH.
ORGANIZACJA I KOMPETENCJE OGNIW DOWODZENIA
W PUŁKU ORAZ STRUKTURA SYSTEMU DOWODZENIA
PUŁK - BATALION

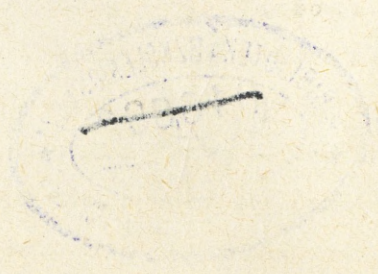

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Ministerstwa Zbrojeniów Specjalnych
Nr ewid. _____

44380

Handwritten markings and stamps at the top left of the page.

Handwritten text in the upper middle section, possibly a title or header.

Handwritten markings and a small dark smudge at the bottom left of the page.

C Z E Ś Ć I I

ZASADY I CECHY CHARAKTERYSTYCZNE BUDOWY ARMII OGÓLNOWOJSKOWEJ
ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH NA TLE USTA-
LONYCH ZASAD I SPOSOBÓW WYKONANIA ZADAŃ BOJOWYCH

1. Ogólne zasady kształtowania form organizacyjnych sił
zbrojnych.

Proces kształtowania organizacji sił zbrojnych jest zjawis-
kiem ciągłym, przy czym na organizację tę istotny wpływ wywiera
szereg czynników, które można uszeregować następująco:

- polityczno-ustrojowe,
- ekonomiczne,
- demograficzne,
- geograficzne,
- doktrynalne.

Czynniki polityczno-ustrojowe. Siły zbrojne państw imperia-
listycznych prowadzących politykę z pozycji siły, politykę mającą
na celu przygotowanie napaści na inne państwa, przeznaczone są do
realizacji agresywnych celów. Ich stan liczebny i struktura orga-
nizacyjna z zasady odpowiadają przeznaczeniu. Przykładem mogą tu
być siły zbrojne Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Silna ma-
rynarka wojenna dysponująca potężnymi lotniskowcami i dużą ilością
atomowych okrętów podwodnych, lotnictwo strategiczne, strategiczny
korpus interwencyjny, kawaleria powietrzna nadają tym siłom agre-
sywny, zaborny charakter. Przystosowane one są do działań tam,
gdzie agresor pragnie utrzymać lub rozszerzyć wpływy polityczne
i gospodarcze.

Inaczej problem ten wygląda w państwach socjalistycznych,
które zgodnie ze swoimi założeniami ideologicznymi prowadzą poli-
tykę pokojową, politykę współpracy z sąsiadami i współistnienia

przeciwstawnych sobie systemów ekonomiczno-politycznych. Państwom socjalistycznym obce jest dążenie do podbojów terytorialnych. Dlatego też siły zbrojne państw socjalistycznych mają charakter obronny, są przeznaczone do obrony niepodległości swoich państw oraz zdobycy socjalnych przed obcą agresją. Mając na uwadze agresywną politykę państw imperialistycznych kraje socjalistyczne zmuszone są utrzymywać potężne, doskonale zorganizowane i wyposażone w najnowszy sprzęt siły zbrojne. Ich siła gwarantuje nie tylko odparcie lecz także pełne rozgromienie każdego ewentualnego agresora. Potężne siły zbrojne krajów socjalistycznych i ich solidarne współdziałanie są czynnikiem odstrasającym agresorów przed napaścią na kraje socjalistyczne i wywołaniem wojny przez imperializm, są ostoją światowego pokoju.

Czynniki ekonomiczne. Współczesne siły zbrojne składają się z dwóch zasadniczych elementów - ludzi i techniki wojennej. O ilości i jakości tej ostatniej decydują przede wszystkim czynniki ekonomiczne, a w szczególności: stan nauk technicznych, potencjał przemysłowy państwa, bazy surowca oraz komunikacja i transport.

Czynniki ekonomiczne wywarły olbrzymi wpływ na wyodrębnienie się i rozwój rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk. Powstanie i rozwój morskich sił zbrojnych zależą między innymi od sprzętu pływającego. Lotnictwo, początkowo jako rodzaj wojsk, a później jako samodzielny rodzaj sił zbrojnych, mogło się rozwinąć tylko dzięki wynalezieniu samolotów i śmigłowców oraz dzięki istnieniu przemysłu lotniczego zdolnego do masowej produkcji sprzętu latającego. Powstanie wojsk zmechanizowanych i pancernych stało się możliwe dzięki wynalezieniu silnika spalinowego i rozwojowi przemysłu motoryzacyjnego. Również rozwój artylerii, wojsk raketowych, inżynierskich, łączności i innych technicznych rodzajów wojsk

mógł się dokonać jedynie na bazie potężnego przemysłu zbrojeniowego oraz wielu innych pokrewnych gałęzi przemysłu takich, jak przemysł maszynowy, elektroniczny, optyczny itp.

Rozwój przemysłu elektronicznego i techniki obliczeniowej stwarza realne warunki automatyzacji procesu dowodzenia. Nowoczesny sprzęt elektroniczny, samochodowy i lotniczy w poważnym stopniu przyspiesza i usprawnia proces zdobywania, przetwarzania i obiegu informacji. Staje się realna budowa kompleksowych podsystemów takich jak: rozpoznania /zdobywania informacji/, zaopatrywania, obrony przeciwlotniczej obszaru kraju, kierowania ogniem artylerii i raket, kierowania działaniami lotnictwa itp.

Sprzęt wojenny wpływa nie tylko na ogólną strukturę organizacyjną sił zbrojnych oraz poszczególnych rodzajów wojsk, lecz także na strukturę organizacyjną najmniejszych pododdziałów. W wypadku drużyny piechoty wojsk zmechanizowanych konieczna jest zgodność stanu osobowego drużyny z pojemnością transportera opancerzonego. Stan liczebny obsługi działa, moździerza, czołgu zależy od funkcji, jakie należy wykonać przy obsłudze tego sprzętu. Podobnie rzecz wygląda w stosunku do samolotu bojowego i różnych maszyn inżynierskich.

Nasylenie sił zbrojnych sprzętem technicznym oraz wielokrotne zwiększenie siły ognia i manewrowości wojsk spowodowało duże zużycie amunicji, materiałów pędnych i smarów. Pojawił się również nowy czynnik, jakim jest prawidłowa eksploatacja i naprawa sprzętu technicznego. Koniecznym stało się więc tworzenie specjalnych jednostek transportowych przeznaczonych do dowozu amunicji, materiałów pędnych i smarów, części zamiennych i innego sprzętu technicznego. Te same czynniki spowodowały również konieczność powstania

różnego typu oddziałów i pododdziałów naprawczych, jak na przykład naprawy czołgów, naprawy sprzętu samochodowego, naprawy uzbrojenia sprzętu łączności itp.

Wpływ czynników ekonomicznych na rozwój i organizację sił zbrojnych nie jest zjawiskiem jednostronnym. Również siły zbrojne, a szczególnie potrzeby w dziedzinie ich wyposażenia w nowoczesny sprzęt techniczny, wpływają na rozwój i kształtowanie się ekonomiki państwa. Zapotrzebowanie na określone rodzaje technicznych środków walki warunkuje powstawanie placówek naukowo-technicznych, rozwój określonych gałęzi przemysłu wojennego, albo nawet powstawanie nowych gałęzi przemysłu.

Czynniki demograficzne. Odgrywają one szczególną rolę. Jest bowiem rzeczą bezsporną, że ludzie są najważniejszym elementem składowym sił zbrojnych. Sprzęt wojenny ma tu znaczenie drugorzędne, ponieważ wyprodukowali go ludzie i oni się nim posługują w walce. Przede wszystkim więc człowiek ze swoimi walorami decyduje o wartości sił zbrojnych. Rozpatrując potencjał ludnościowy i jego wpływ na organizację wojsk należałoby uwzględniać zarówno stronę ilościową jak i jakościową. Strona ilościowa decyduje o wielkości sił zbrojnych. Państwa dysponujące dużymi zasobami ludnościowymi potencjalnie są w stanie zorganizować wielomilionowe armie. Siły zbrojne Związku Radzieckiego, Francji, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Niemiec i Japonii w okresie drugiej wojny światowej liczyły od kilku do kilkunastu milionów ludzi. Inne kraje o stosunkowo małej liczbie ludności nie były w stanie powołać pod broń tak dużych armii.

Doniosłą rolę w organizacji wojsk ma stan wiedzy ogólnej i kultury technicznej ludności. O wiele większą wartość bojową mają siły zbrojne tworzone na bazie społeczeństwa o wysokiej kulturze

technicznej od tych, które dysponują "surowym", nie przygotowanym pod względem wiedzy ogólnej i technicznej materiałem ludzkim. Obsługa skomplikowanych maszyn i urządzeń technicznych wymaga od żołnierzy współczesnych sił zbrojnych wysokich kwalifikacji i mistrzowskiego opanowania nowoczesnego sprzętu. Aby osiągnąć tak wysoki poziom umiejętności proces szkolenia i doskonalenia musi trwać lata.

Czynniki demograficzne nie tylko określają organizację i jakość sił zbrojnych, lecz także oddziałują na inne czynniki wpływające na rozwój wojsk. Mają one poważny wpływ na czynniki polityczno-ustrojowe, ekonomiczne i doktrynalne, których kształtowanie się zależy, jak powszechnie wiadomo od kadr, a te przecież są domeną oddziaływania czynników demograficznych.

Czynniki geograficzne. Należałoby tu przede wszystkim wyróżnić: położenie geograficzne kraju, właściwości teatru działań wojennych, kierunków strategicznych i kierunków operacyjnych oraz warunki glebowe i klimatyczne. Na przykład wyspiarskie położenie państwa uzależnia go od dowozu surowców drogą morską i decydująco wpływa na konieczność utrzymywania przez to państwo potężnych morskich sił zbrojnych.

Duży wpływ na skład, strukturę organizacyjną i wyposażenie sił zbrojnych wywierają właściwości geograficzne teatru działań wojennych oraz poszczególnych kierunków strategicznych i kierunków operacyjnych, na których przewidywane są przyszłe działania wojenne. Bardzo istotna w tym jest pojemność tych kierunków, gdyż od tego w poważnym stopniu zależy organizacja i skład związków operacyjnych. Właściwości terenowe wywierają również wpływ na organizację związków taktycznych i oddziałów. Odmienny charakter - z punktu widzenia działań wojsk - mają równinne, mało zalesione obszary

niż na przykład rejony poprzecinane gęstą siecią rzek, jezior, kanałów, zatok i fiordów zalesione lub zabagnione. Jeszcze inne właściwości geograficzne mają zalesione tereny górskie. Teren może kanalizować ruch wojsk wzdłuż przesmyków między jeziorami i obszarami zabagnionymi lub też wzdłuż przełęczy górskich i wąwozów. Pojemność takich kierunków, które umownie możemy nazwać "kierunkami taktycznymi" jest bardzo ograniczona. Na większości z nich mogą działać tylko pojedyncze oddziały, a nawet pododdziały. Istnieje ponadto duża trudność w masowym wykorzystaniu czołgów. Jednocześnie teren ten stwarza dogodną możliwość do organizowania obrony przeciwpancernej. Konieczność działania wojsk pojedynczymi oddziałami lub pododdziałami na oddzielnych kierunkach taktycznych stawia przed organizacją wojsk postulat dużego usamodzielnienia bojowego tych jednostek. Muszą one w dostatecznym stopniu być przystosowane do samodzielnego prowadzenia działań bez pomocy sąsiadów, a nawet przełożonego. Zaleca się więc, aby miały: silne organiczne środki rozpoznania, organiczną artylerię i moździerce, środki inżynierskiego zabezpieczenia działań /przede wszystkim środki przeprawowe/ oraz środki transportowe do przewozu amunicji, materiałów pędnych i smarów. Powinny one również mieć środki obrony przeciwlotniczej oraz być przystosowane do sprawnego pokonywania nieprzyjacielskiej obrony przeciwpancernej. Powyższe wymagania dotyczą przede wszystkim tych jednostek organizacyjnych, które będą musiały działać samodzielnie na odrębnych kierunkach taktycznych. Należy jednak dodać, że tego rodzaju organizacja wcale nie będzie przeszkadzać wojskom w wykonywaniu zadań na przestrzeniach otwartych, tam gdzie można będzie jednocześnie rozwinąć większą ilość wojsk. Stąd więc wniosek, że ustalając formy organizacyjne i wyposażenie wojsk, z punktu widzenia ich możliwości terenowych, za pod-

stawę należy przyjmować warunki najtrudniejsze.

Szczególny wpływ czynników geograficznych uwidacznia się w wyposażeniu jednostek organizacyjnych w sprzęt techniczny oraz w rozwiązaniach konstrukcyjnych tego sprzętu. Wystarczy wymienić środki bojowe przeznaczone do pokonywania przeszkód wodnych podnie i wplaw, różnego rodzaju środki przeprawowe, maszyny i urządzenia do wykonywania prac fortyfikacyjnych, urządzenia do wydobywania wody, urządzenia klimatyzacyjne wozów bojowych i wozów dowodzenia, środki maskowania itp. Największy jednak wpływ czynników geograficznych uwidacznia się w ich oddziaływaniu na sposób prowadzenia walk i operacji.

Czynniki doktrynalne. Doktryna wojenna kształtuje się pod wpływem różnych czynników i właśnie w jej treści, między innymi, znajdują swoje odbicie funkcje czynników politycznych, ekonomicznych, geograficznych, ludnościowych i doktrynalnych.

Nie wdając się w szczegółowe rozważania z zakresu oceny charakteru przyszłej wojny, należałoby jednak zwrócić uwagę na fakt, że to on właściwie wywiera zasadniczy wpływ na kształtowanie się ogólnej struktury organizacyjnej sił zbrojnych. Jeśli doktryna wojenna zakłada, że przyszła wojna będzie wojną manewrową, prowadzoną z dużym rozmachem i na dużych obszarach, to rzecz jasna założenie to musi znaleźć odzwierciedlenie w organizacji sił zbrojnych. Wojska przeznaczone do prowadzenia tego rodzaju działań powinny mieć w swym składzie związki taktyczne i oddziały o dużej manewrowości i dużej sile przebojowej, zdolne do wykonywania przewidywanych dla nich zadań. Potrzebne są jednostki powietrznodesantowe itp. Przytoczony przykład wskazuje na ścisłą więź założeń doktrynalnych z organizacją sił zbrojnych. Prawidłowością więc jest to, że doktryna wojenna spełni swe zadanie tylko wówczas, jeżeli jej

podstawowe założenia będą konsekwentnie realizowane między innymi i w organizacji sił zbrojnych.

Na organizacji sił zbrojnych duży wpływ ma prawidłowa ocena struktury, sposobu działań oraz możliwości bojowych wojsk ewentualnych przeciwników.

Określenie charakteru przyszłej wojny, ocena organizacji sił zbrojnych ewentualnych przeciwników, założenia sztuki wojennej oraz wiele innych czynników wpływających na organizację sił zbrojnych są podstawą do sformułowania zasadniczych postulatów i założeń organizacyjnych pod adresem sił zbrojnych. Idzie jednak o to, aby postulaty te były tak sformułowane, żeby zorganizowane według nich wojska lub jednostki organizacyjne mogły z powodzeniem wykonywać przewidywane dla nich zadania.

Dlatego też strukturę organizacyjną armii ogólnowojskowej, związków taktycznych i oddziałów należy rozpatrywać jako jeden z kolejnych etapów ich rozwoju, który stanowi integralną część ogólnego procesu kształtowania modelu organizacyjnego sił zbrojnych.

Rozpatrując strukturę organizacyjną dowolnej jednostki należy brać pod uwagę to, że powinna ona zapewnić przede wszystkim sprawny przebieg zorganizowanego działania. Chodzi tutaj konkretnie o stworzenie możliwie najdogodniejszych warunków dowodzenia, którego celem będzie, poprzez należyte przygotowanie działań oraz sprawne kierowanie wojskami na polu walki, osiągnięcie zwycięstwa nad nieprzyjacielem.

2. Zasady i cechy charakterystyczne budowy armii ogólnowojskowej.

a/ Charakterystyka budowy i ustawienia strukturalno-funkcjonalnego dowództwa armii.

Dowództwo armii ogólnowojskowej oraz wojenne dowództwo okręgu wojskowego tworzone jest na bazie okręgowego ogniwa dowodzenia czasu pokojowego.

Poszczególne komórki składowe dowództwa okręgu czasu pokojowego swymi ramami kompetencyjnymi i organizacyjnymi zamykają określoną całość odpowiedniej problematyki służbowej, obejmującej zarówno jednostki przeznaczone na okres wojny w skład wojsk operacyjnych, jak i wojska przewidywane do działań w systemie OTK - co zapewnia jednolitość, skoordynowanie i kompleksowość w działalności wszystkich ogniw. Jednocześnie wewnętrzny skład poszczególnych komórek winien zapewniać optymalne warunki personalne i organizacyjne sprawnego tworzenia na ich bazie ustalonych elementów wchodzących w skład dowództwa armii oraz wojennego dowództwa okręgu wojskowego.

Z uzyskanych doświadczeń wynika, że płynność wydzielenia dowództwa armii oraz przejścia d-twa OW na strukturę wojenną może być również zapewniona poprzez właściwe wewnętrzne rozwiązania personalno-etatowe w poszczególnych komórkach organizacyjnych. Analiza tego problemu wykazała celowość istnienia w każdym większym ogniwie dowództwa OW czasu pokojowego obok stanowiska "szefa"

również etatu "z-cy szefa" danej komórki. "Z-ca szefa" może być wyznaczony na kierownika danej komórki d-twa OW czasu wojennego, jeżeli "szef" tej komórki przewidywany jest do składu osobowego d-twa armii, lub też może być odwrotnie. Przyjęcie takiego rozwiązania zapewnia obsadzenie kierowniczych, węzłowych funkcji, zarówno organów armijnych, jak też i okręgowych /w okresie wojennym/ przez kadre, zajmującą odpowiedzialne stanowiska w okresie pokoju, a więc mającą odpowiednie doświadczenie i należyte rozeznanie problematyki służbowej.

Jednocześnie należy bezwzględnie przestrzegać konieczności stałego i ciągłego szkolenia oficerów dowództwa okręgu wojskowego ściśle według ich przeznaczenia mobilizacyjnego. Nie mogą mieć miejsca przypadki powoływania na ćwiczenia armijne oficerów nie mających oficjalnego przydziału mobilizacyjnego do dowództwa armii, ponieważ takie postępowanie nie daje rzeczywistego obrazu ani też możliwości oceny istniejących warunków wydzielania armijnego organu dowodzenia, a także pozbawia możliwości zgrywania i przygotowania planowych przedsięwzięć organizacyjno-mobilizacyjnych oraz szkolenia zespołów ludzkich przewidzianych planowo w skład obsady wojennej odnośnych ogniw.

Struktura organizacyjna dowództwa armii ogólnowojskowej w swoich generalnych założeniach odpowiada podstawowym wymogom i warunkom stosowanego na obecnym etapie systemu dowodzenia. Jest ona ponadto zgodna z generalnymi koncepcjami w zakresie konstruowania wojennych struktur organizacyjnych wojsk operacyjnych przyjmowanymi w Armii Radzieckiej i innych armiach państw Układu Warszawskiego.

Należy jednak stwierdzić, że dowództwo to, mimo znacznego zmniejszenia jego stanów osobowych /w porównaniu z poprzednio

obowiązującym etatem/ i stałego doskonalenia struktury wewnętrznej nie jest w pełni operatywne w pracy w stosunku do potrzeb wpływających ze współczesnego pola walki.

Dzieje się tak dlatego, że zwiększenia operatywności i manewrowości d-twa armii nie można uzyskać jedynie w drodze zmniejszenia stanów ilościowych lub zmiany zasad strukturalno-organizacyjnych. Można to natomiast osiągnąć kompleksowym i jednoczesnym rozwiązywaniem wszystkich zagadnień, takich jak doskonalenie metod i zasad pracy sztabów w warunkach polowych poprzez modyfikację i upraszczanie dokumentacji operacyjnej, skracanie i zmniejszanie ilości ogniw obiegu informacji wewnątrz sztabów, mechanizację /do czasu wypracowania i wdrożenia zautomatyzowanych systemów dowodzenia/ najbardziej pracochłonnych prac sztabowych.

Obowiązujące ustawienie struktury organizacyjnej d-twa armii ogólnowojskowej ma na celu maksymalne ograniczenie lub wykluczenie wpływu wszystkich stron ujemnych przy jednoczesnym wyrównaniu, w sensie kompleksowym, stopnia gotowości bojowej tego dowództwa. Przyjęto przy tym następujące generalne założenia i rozwiązania organizacyjne dowództwa armii:

- niezależnie od prowadzonych prac naukowych i eksperymentalnych w zakresie nowych rozwiązań strukturalnych, uwzględniających proces badań nad automatyzacją polowych systemów dowodzenia - przestrzeganie w dalszym ciągu dotychczasowej zasady pionowego ustawienia poszczególnych elementów specjalistycznych z jednoczesnym wzmocnieniem koordynacji poziomej. W tym celu zachowano szefostwa rodzajów wojsk i służb wraz z ich dotychczasowymi podstawowymi funkcjami;

- stworzono w ramach armii jednolity zintegrowany pion służb technicznych kierowany przez szefa służb technicznych, zczę dcy ar-

mił do spraw technicznych, który skupia organa służby czołgowo-samochozowej oraz uzbrojenia i elektroniki, a także spełnia rolę koordynatora działalności pozostałych komórek technicznych;

- dokonano zmniejszenia stanu liczebnego, co uzyskano po dostosowaniu etatów do faktycznych potrzeb wyływających z doświadczeń z ćwiczeń oraz wprowadzeniu analogicznych zmian jak na szczeblu frontu;

- przyjęto zasadę, że wiodące komórki dowództwa armii winny być zdolne do pracy na trzy, a pozostałe na dwie zmiany.

W wyniku zastosowania tych założeń dowódcy armii podlegają obecnie, poprzez odpowiednich zastępców, cztery zasadnicze piony /sztab oraz pion polityczny, kwatermistrzowski i techniczny, a także bezpośrednio cztery szefostwa /wojsk rakietowych i artylerii, OPL, inżynieryjnych i chemicznych/, jak również oddział kadr. W skła- dzie tego dowództwa znajduje się również prokuratura i sąd armii.

W sztabie armii, kierowanym przez szefa sztabu występują oddziały: operacyjny, rozpoznawczy, organizacyjny i uzupełnień, wydział topograficzny oraz najbardziej związane z bezpośrednią działalnością sztabu - szefostwo wojsk łączności.

W pionie politycznym dokonano zmian zmierzających do zwiększenia operatywności pracy partyjno-politycznej w wojskach armii oraz oddziaływania na wojska i ludność cywilną przeciwnika. Znalazło to swoje odbicie w ustawieniu zarządu politycznego, w skład którego wchodzi: oddział organizacyjny, oddział propagandy i agitacji oraz wydział propagandy specjalnej. Jednocześnie dla bezpośredniego kierowania pracą partyjno-polityczną na stanowiskach dowodzenia powołano poza zarządem politycznym armii wydziały polityczne dla SD i KSD podporządkowane bezpośrednio szefowi sztabu i kwatermi-

strzowi armii oraz wydział polityczny jednostek tyłowych armii - podporządkowany kwatermistrzowi.

Kwatermistrzostwo posiada sztab oraz: oddział służby komunikacji wojskowej, oddział służby zdrowia, oddział materiałów pędnych i smarów, wydział służby żywnościowej, wydział służby mundurowej oraz wydział finansów.

W pionie służb technicznych kierowanym przez z-cę d-cy armii do spraw technicznych skupiono w jednym szefostwie służby czołgowo-samochodowej połączone komórki istniejących uprzednio oddzielnie służb czołgowej i samochodowej, a w drugim zaś tj. w szefostwie służby uzbrojenia i elektroniki - komórki służby uzbrojenia i elektroniki. Ponadto utworzono samodzielny wydział do spraw koordynacji działalności wszystkich służb technicznych, w tym również elementów technicznych szefostw rodzajów wojsk. Równocześnie prowadzone są badania nad możliwością ewentualnego włączenia do jednolitego pionu służb technicznych ogniw zajmujących się problematyką materiałową i techniczną, aktualnie usytuowanych w szefostwach wojsk: Inżynieryjnych, Chemicznych i Łączności - które w tym przypadku zachowałyby jedynie funkcje operacyjno-szkoleniowe.

Rozwinięto także prace teoretyczno-badawcze w zakresie budowy i funkcjonowania na wszystkich szczeblach organizacyjnych zintegrowanego pionu jednolitych tyłów, obejmującego całość zarówno służb kwatermistrzowskich, jak też służb technicznych.

Rozważane są również możliwości przyjęcia kompleksowego systemu zaopatrywania z wielobranżowych baz i składnic w warunkach pokoju i wojny.

b/ Zasady budowy jednostek zabezpieczenia dowództwa armii ogólnowojskowej

Rozpatrując problematykę jednostek zabezpieczenia d-twa armii ogólnowojskowej uwzględniono również potrzeby d-twa okręgu wojskowego okresu wojennego. Konieczność takiego ujęcia przedmiotowego problemu wypływała przede wszystkim z przyjętej koncepcji ustawienia omawianych jednostek w czasie pokoju. Założono bowiem, że w warunkach pokojowych najkorzystniej jest posiadać jedną wspólną jednostkę zabezpieczenia, skupiającą w swym składzie niezbędne elementy dla potrzeb d-twa armii ogólnowojskowej i okręgu wojskowego. W tym celu zrezygnowano z posiadania w okresie pokojowym samodzielnych specjalistycznych pododdziałów zabezpieczenia i utworzono na ich bazie w każdym z okręgów wojskowych pułk zabezpieczenia dowództwa OW, posiadający w swym składzie wszystkie elementy niezbędne do zabezpieczenia zarówno stanowisk dowodzenia armii ogólnowojskowej jak i okręgu wojskowego.

Na okres wojny pułk zabezpieczenia d-twa OW wydziela ze swego składu:

- batalion zabezpieczenia SD armii,
- batalion zabezpieczenia KSD armii,
- batalion zabezpieczenia dowództwa OW.

Bataliony te posiadają w swym składzie pododdziały: ochrony i regulacji ruchu, samochodowe, inżynierskiego zabezpieczenia, obrony przeciwchemicznej i kwatermistrzowskie, przy czym te ostatnie zabezpieczają zarówno stan osobowy stanowisk dowodzenia jak i batalionów zabezpieczenia.

c/ Skład armii ogólnowojskowej _

Armia ogólnowojskowa przeznaczona jest z zasady do wykonywania zadań operacyjnych w składzie frontu. Zadania swoje realizuje ona drogą przeprowadzenia operacji, będących częścią składową operacji frontowych. Niekiedy, na izolowanych kierunkach operacyjnych armia może działać samodzielnie pod bezpośrednim kierownictwem naczelnego dowództwa. Armia ogólnowojskowa jest związkiem operacyjnym o zmiennym składzie i różnej strukturze organizacyjnej. W naszych siłach zbrojnych posiadamy armie wyłącznie o strukturze dywizyjnej.

Do prowadzenia działań bojowych na zachodnioeuropejskim TDW armia ogólnowojskowa może mieć od 4 do 7 dywizji zmechanizowanych i pancernych, brygadę rakiet operacyjno-taktycznych, brygadę artylerii armat, pułk artylerii przeciwpancernej, pułk rakiet przeciwlotniczych, do dwóch pułków artylerii przeciwlotniczej małego kalibru, brygadę saperów, pułk pontonowy, brygadę chemiczną i inne oddziały i pododdziały wojsk OPL, inżynieryjnych, chemicznych, łączności, rozpoznania, a także jednostki i urządzenia tyłowe. Ponadto armia może otrzymać rakiety jądrowe, jądrowe bomby lotnicze, rakiety chemiczne i być wzmocniona artylerią /zwłaszcza podczas prowadzenia działań bojowych bez użycia broni masowego rażenia/ jednostkami wojsk inżynieryjnych, chemicznych, OPL i innych.

- Działania armii pierwszego rzutu operacyjnego frontu mogą być wspierane siłami do dywizji lotnictwa szturmowo-rozpoznawczego /DLSzR/ze składu armii lotniczej frontu. Szczegółowy skład armii, jej środki wzmocnienia i wsparcia ustalone będą każdorazowo przez dowódcę frontu stosownie do wykonywanych przez nią zadań w operacji frontowej. Armia, wchodząca w skład pierwszego rzutu operacyjnego frontu, rozpoczynać będzie swą pierwszą operację z zasady w takim

składzie, jaki posiada ona w okresie pokoju.

W toku operacji skład jej może ulegać zmianom w wypadku:

- zmiany otrzymanego zadania,
- wyprowadzenia części wojsk porażonych uderzeniami jądrowymi przeciwnika do odwodu frontu, celem odtworzenia ich zdolności bojowej,
- przydzielenia armii nowych jednostek z odwodu frontu lub naczelnego dowództwa,
- zmiany podporządkowania związków taktycznych między armią a sąsiednimi związkami operacyjnymi i.t.d.

3. Zasady i cechy charakterystyczne budowy związków taktycznych

Zgodnie z charakterem przewidywanych działań bojowych współczesne związki taktyczne /DZ i DPano/ powinny odznaczać się: dużą siłą ognia, możliwością wykonania szybkiego i szerokiego manewru, znacznym stopniem samowystarczalności pod względem materiałowym, odpornością na ogień, a szczególnie ogień jądrowy nieprzyjaciela oraz zdolnością utrzymania stałej gotowości bojowej.

Dywizja zmechanizowana jest podstawowym związkiem taktycznym armii ogólnowojskowej. Poza stosunkowo poważną ilością czołgów, która nadaje jej dużą siłę przebojową, dywizja dysponuje dziewięcioma batalionami piechoty zmotoryzowanej, zdolnej do przełamania wspólnie z czołgami nawet najbardziej umocnionej obrony nieprzyjaciela, która nie została w wystarczającym stopniu obezwładniona bronią jądrową. Jest ona w stanie działać w terenie trudnodostępnym dla związków pancernych i przygotować wprowadzenie ich do bitwy na decydującym kierunku. Po przydzieleniu jej śmigłowców może wysadzać taktyczny desant powietrzny w celu opanowania ważnych w syste-

mie obrony nieprzyjaciela rubieży i obiektów. Dywizja zmechanizowana jest zdolna do szybkiego forsowania przeszkód wodnych z marszu i prowadzić natarcie w szybkim tempie i na dużą głębokość.

Dywizja pancerna ma szczególną wartość bojową. Dysponuje dużą ilością czołgów, przez co posiada potężną siłę uderzeniową i jest jednocześnie szczególnie odporna na działanie broni jądrowej nieprzyjaciela. Jest ona związkiem o dużych możliwościach manewrowych oraz wybitnej zdolności pokonywania odcinków skażonych i zapór promieniotwórczych. Dywizja pancerna w sposób najbardziej efektywny może wykorzystać skutki uderzeń własnej broni jądrowej, rozbijając na podejściach i z marszu podchodzące odwody nieprzyjaciela, forsować po dnie przeszkody wodne i utrzymać płynność natarcia na dużą głębokość. Dzięki tym walorom dywizja pancerna działa z reguły na kierunku głównego uderzenia armii.

Proces doskonalenia struktury organizacyjnej i modernizacji uzbrojenia oraz wyposażenia sił zbrojnych uwidocznił się szczególnie na szczeblu związku taktycznego. W toku realizacji tego procesu uwzględniono aktualne poglądy na charakter przyszłej wojny, a zwłaszcza jej początkowy okres oraz wnioski i doświadczenia z ćwiczeń i manewrów z wojskami, kierując się zasadą, że dywizja zmechanizowana /DPanc/ w dalszym ciągu uważana jest /obok wojsk raketowych/ za główną siłę uderzeniową wojsk lądowych, już po 1961r. przy ustalaniu organizacji DZ i DPanc przyjęto następujące podstawowe założenia:

- zapewniono określonej ilości dywizji możliwość natychmiastowego działania, utrzymując je w stałej gotowości bojowej już w okresie pokoju. Zaliczają się one do grupy związków taktycznych o rozwiązanych stanach:

- wprowadzono nowy model etatu wojenno-pokojowego odpowiadający konkretnym możliwościom i w pełni zabezpieczony od strony materiałowo-technicznej. Wyeliminowało to konieczność planowania uzupełnień osobowych i materiałowych przysparzających niemało kłopotów dowódcom i sztabom;

- radykalnie zmniejszono stany liczebne DZ i DPanc /średnio o około 40%/ w stosunku do etatów sprzed 1961 r. /Warto przypomnieć, że DZ do 1961 r. liczyła ponad 15 tys. żołnierzy, a po zmianach organizacyjnych ok. 9 tys./;

- zaczęto wprowadzać rakietyzację, co wpływało z ogólnych tendencji prowadzenia działań w warunkach stosowania broni masowego rażenia;

- postanowiono maksymalnie przyspieszyć proces mechanizacji wojsk, kierując się koniecznością osiągnięcia wysokiego stopnia ruchliwości i manewrowości wojsk.

Podnoszenie gotowości bojowej związków taktycznych było w dalszym ciągu kontynuowane. Kolejna analiza organizacji tych związków wykazała, iż należy dokonać w nich nowych, dalszych zmian organizacyjnych. Wynikało to głównie z częściowej zmiany poglądów na sposób prowadzenia współczesnych działań bojowych oraz przeniesienia na nasz grunt wniosków, wynikających z doświadczeń wojny wietnamskiej i agresji Izraela na kraje arabskie. Oprócz tego jednym z zasadniczych czynników narzucających konieczność dokonania zmian organizacyjnych w związkach taktycznych było wprowadzenie na wyposażenie wojsk nowych rodzajów uzbrojenia i sprzętu bojowego.

Rozpatrując przyjętą strukturę organizacyjną DZ /DPanc/ należy zastanowić się w jakim stopniu spełnia ona zadania stawiane przed współczesnym związkiem taktycznym. Podstawowym celem doskonalenia organizacji ogólnowojskowych związków taktycznych jest dokona-

nie w nich takich zmian, które doprowadziłyby do tego, że DZ stała by się związkiem bardziej uniwersalnym, zdolnym do prowadzenia działań bojowych w różnorodnych warunkach, zarówno przy zastosowaniu broni masowego rażenia, jak i bez jej użycia.

Ocena obowiązującej organizacji DZ /DPanc/ pozwala stwierdzić, że założony cel, jeśli nie całkowicie, to przynajmniej w poważnym stopniu został osiągnięty. Dowodem tego są następujące fakty:

1. Dywizje zmechanizowane nasycono taką ilością czołgów, iż powstała możliwość wsparcia każdej naszej kompanii piechoty, działającej na zasadniczym kierunku, przez pluton czołgów. Samo zaś rozmieszczenie pododdziałów czołgów, tak na szczeblu dywizji, jak i pułku zmechanizowanego, zapewniło warunki do wsparcia każdego pułku zmechanizowanego pododdziałami czołgów bez potrzeby zmian w ich podporządkowaniu podczas walki.

2. Znacznie zwiększono moc artylerii do ognia pośredniego. Ogólna ilość dział i moździerzy oraz wyrzutni rakietowych typu BM wzrosła w DZ o około 57%, a w DPanc o około 118%. Należy ponadto dodać, iż zarówno w DZ, jak i w DPanc zwiększono ilość wyrzutni rakiet taktycznych o 50%.

Poważny wzrost ilościowy artylerii klasycznej do ognia pośredniego zwiększył możliwości dywizji w zakresie prowadzenia działań bojowych bez użycia broni masowego rażenia.

Należy również podkreślić, że równocześnie ze zwiększeniem ogólnej ilości luf dokonano istotnych zmian w organizacyjnym ustawieniu pododdziałów artylerii. Moździerze 120 mm przesunięto z artylerii pułkowej na szczebel batalionu piechoty zmotoryzowanej, co łącznie z występującymi tam moździerzami 82 mm stanowi bardzo skuteczny środek ogniowy, pozostający w dyspozycji dowódcy batalionu. Jeżeli chodzi o artylerię pułkową, to trzon jej stanowi obecnie

bateria 122 mm haubic. Przedstawiony układ organizacyjny artylerii do ognia pośredniego w pułku zmechanizowanym znacznie wzmacnia jego możliwości oddziaływania ogniem na przeciwnika.

Do najważniejszych zmian w artylerii dywizyjnej należy zaliczyć wprowadzenie do pułku artylerii DZ trzeciego dywizjonu 152 mm haubic /12 dział/ oraz przeformowanie baterii BM-14 na dywizjon artylerii raketowej /12 wozów bojowych/. Ponadto zwiększono dywizjon raket taktycznych o jedną baterię.

Duże znaczenie ma również fakt wprowadzenia do wyposażenia artylerii bardziej nowoczesnych środków dowodzenia i kierowania ogniem.

3. Wprowadzono większą ilość bardziej skutecznych środków obrony przeciwpancernej, zarówno w pułku zmechanizowanym, jak i w dywizji. Począwszy od kompanii piechoty zmotoryzowanej, gdzie występują ulepszone granatniki RPG-7 oraz batalion, który dysponuje przeciwpancernymi pociskami kierowanymi i granatnikami SPG-9, już na szczeblu pułku istnieje silny, mieszany pododdział obrony ppanc składający się z 3 wyrzutni PPK na transporterach BRDM oraz 3 armat ppanc 85 mm. Na szczeblu DZ występuje dywizjon artylerii ppanc w składzie dwóch baterii PPK i baterii 85 mm armat. Jeśli wzrost ilościowy środków ppanc jest stosunkowo niewielki, to jednak zasadniczą rolę odgrywają tu zmiany jakościowe. Eliminacja armat 57 mm, dział bezodrzutowych 82 mm oraz przestarzałych granatników i zastąpienie ich przeciwpancernymi pociskami kierowanymi /oraz lepszymi typami granatników ppanc/ wydatnie polepsza warunki zorganizowania skutecznej obrony przeciwpancernej. Do ogólnej kalkulacji środków obrony ppanc należy zaliczyć również czołgi, co dopiero da pełny obraz możliwości zwalczania broni pancernej nieprzyjaciela. Ogólnie ilość środków ppanc w DZ /bez czołgów/ wzrosła o około 26%.

4. Zdecydowanie polepszone warunki zorganizowania skutecznej osłony przeciwlotniczej wojsk. Najbardziej istotne jest wprowadzenie do pz i pcz nowoczesnych, samobieźnych dział plot ZSZ-23-4 z indywidualnym radiolokatorem. Jest to niezwykle skuteczny środek obrony przeciwlotniczej, zapewniający skuteczną osłonę zgrupowaniom bojowym znajdującym się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Jako środek dywizyjny pozostawiono nadal armaty 57 mm z tym, że istniejący dotychczas dywizjon przeformowano na pułk artylerii przeciwlotniczej, zwiększając go o jedną baterię /razem 4 baterie po 6 dział/. Utworzono na szczeblu ZT kompanię radiotechniczną. W pcz obok samobieźnych dział plot ZSZ-23-4 występuje pluton samobieźnych dział plot 57 mm /ZSU-57-2/. Tak więc poważnie wzrosła ogólna ilość środków plot zarówno w ZT jak i w oddziałach.

Znaczna i szybka rozbudowa systemu obrony przeciwlotniczej, a w tym przyznanie odpowiedniej rangi środkom zwalczającym lotnictwo przeciwnika na niskich pułapach jest między innymi rezultatem wyciągnięcia należytych wniosków z doświadczeń wojny wietnamskiej oraz agresji Izraela na kraje arabskie.

5. W zasadniczy sposób dokonano rozbudowy organów rozpoznania ogólnowojskowego, przeformowując plutony rozpoznawcze w pz i pcz na kompanie, a na szczeblu dywizji, w miejsce istniejących kompanii - wprowadzono batalion rozpoznawczy. Szczególną uwagę zwrócono na organizację i wyposażenie batalionu dywizyjnego. Jest to obecnie pododdział o dużych i dość wszechstronnych możliwościach w zakresie organizacji rozpoznania. Oprócz kompanii czołgów pływających oraz kompanii rozpoznawczej wyposażonej w samochody pancerne BRDM-2, ma kompanię rozpoznania radioelektronicznego i kompanię rozpoznania specjalnego. Dwa pierwsze pododdziały zapewniają batalionowi odpowiednią ruchliwość oraz siłę ogniową

przy pokonywaniu oporu przeciwnika, kompania rozpoznania radioelektronicznego znacznie poszerza możliwości uzyskania w krótkim czasie wielu danych o przeciwniku, kompania rozpoznania specjalnego zapewnia zebranie wielu informacji o sytuacji na tyłach nieprzyjaciela. Bardzo ważnym zadaniem grup rozpoznania specjalnego jest szybkie zlokalizowanie stanowisk ogniowych rakiet taktycznych i artylerii atomowej, ustalenie rejonów SD, węzłów łączności i innych obiektów, które należałoby szybko zniszczyć. Grupy rozpoznania specjalnego mogą również prowadzić sabotaż i dywersję. Zarówno w dywizji jak i w pułku, w miejsce istniejących uprzednio wydziałów i sekcji technicznych, utworzone jednolicie ustawione organizacyjnie "służby techniczne". Szef służb technicznych jest zastępcą dowódcy. Poprzez dokonanie tego przedsięwzięcia osiągnięto analogiczne ustawienie strukturalno-funkcjonalne pionu technicznego na szczeblach: pułk, dywizja, OW, armia i front.

6. Zorganizowano system remontów sprzętu bojowego i techniki tworząc zintegrowane warsztaty dywizyjne pod nazwą "batalion remontowy". Organizacja tego batalionu jest tak pomyślana, ażeby można było wydzielić odpowiednią ilość grup remontowych zapewniających szybkie, kompleksowe naprawy sprzętu na polu walki /głównie przez wymianę zespołów i poszczególnych części/. Należy podkreślić, iż do wyposażenia organów remontowych wprowadza się obecnie i będzie się wprowadzać coraz nowocześniejsze i wysoko sprawne środki naprawcze, zamontowane na samochodach ciężarowo-terenowych, co zapewnia im dużą operatywność, możliwość dotarcia niemal w każde miejsce i podnosi ruchliwość oddziałów dywizji.

7. Dokonano integracji organów zaopatrzenia tworząc w pułkach kompanie zaopatrzenia, a w dywizjach bataliony zaopatrzenia.

Zlikwidowano w ten sposób wiele samodzielnych elementów, utrudniających kwatermistrzom dowodzenie i kierowanie tyłami. Zasadniczym i decydującym pociągnięciem organizacyjnym jest tutaj połączenie dywizyjnego punktu zaopatrzenia z batalionem transportowym - utworzenie dywizyjnych składów "na kołach". Taki układ zapewnia jednolitość kierowania oraz znacznie podwyższa gotowość bojową dywizji.

4. Charakterystyka struktury organizacyjnej oddziału /pz i pcz/

• Pułk /pz i pcz/, który stanowi integralną część związku taktycznego /DZ i DPanc/ przechodził w swoim rozwoju organizacyjnym przeobrażenia, których podstawowym celem było dokonanie w nim takich zmian, w wyniku których cechowałby się on przede wszystkim dużą siłą ognia, manewrowością oraz odpornością na ogień nieprzyjaciela.

Kierując się tymi zasadniczymi założeniami przyjęto następującą strukturę organizacyjną oddziałów:

Podstawowe zmiany jakich dokonano w ostatnich latach na szczeblu oddziału /pz i pcz/ zostały omówione w poprzednim rozdziale

Równocześnie z doskonaleniem struktury organizacyjnej pz /pcz/ dokonano znacznego postępu w zakresie wyposażenia wojsk w nowe typy sprzętu bojowego. Bardzo istotnym momentem było wprowadzenie do pododdziałów piechoty transporterów opancerzonych SKOT-2A. Organizacja, a zwłaszcza stan liczebny kompanii zdeterminowane zostały ilością posiadanych transporterów oraz ich parametrami taktyczno-technicznymi.

Najważniejszą zmianą organizacyjną w kpz było przejście z systemu trójkowego na system dwójkowy w plutonach. A więc wszędzie tam, gdzie kompanie mają transportery SKOT, pluton piechoty

składa się z dwóch drużyn - załóg, których stan liczebny dostosowany jest do pojemności i możliwości technicznych transporterów. Pluton liczy obecnie 24 żołnierzy /w tym dowódca plutonu i jego pomocnik - podoficer zawodowy/ i ma 2 transportery opancerzone. Kompania liczy ogółem 79 żołnierzy i wyposażona jest w 7 transporterów SKOT. Wyposażenie kpz w transportery opancerzone znacznie podniosło możliwości bojowe piechoty i pomimo niewątpliwie niewielkiego stanu liczebnego, w sposób zdecydowany wzrosła siła ognia kompanii. Obok dobrego indywidualnego uzbrojenia żołnierzy /pm, k-my, granatniki/, każdy transporter opancerzony ma zamontowane w wieży obrotowej dwa sprzężone karabiny maszynowe /jeden kal.12,7 mm, drugi 7,62 mm/. W ugrupowaniu bojowym można prowadzić zmasowany ogień z broni pokładowej oraz ostrzeliwać przedpole z broni indywidualnej przez otwory strzelnicze. Jeśli zaś kompania prowadzi będzie walkę w ugrupowaniu spieszonym, wtedy wykorzysta pełną moc ognia środków indywidualnych i zespołowych, a ponadto będzie miała silne wsparcie ogniem broni pokładowej transporterów. Ażeby zapewnić spieszonej kompanii skuteczne wsparcie ogniowe z transporterów, na dowódcę t.zw. rzutu transportowego można wyznaczyć etatowych pomocników dowódców plutonów, którzy utrzymując łączność z d-cą kompanii i d-cami plutonów mogą kierować ogniem broni pokładowej oraz odpowiednio przesuwac transportery.

Należy spodziewać się, że w plutonach kpz przywrócony zostanie system trójkowy, przez co wzrośnie stan liczebny kpz, a tym samym oddziałów i ZT.

5. Z a k o ń c z e n i e

Doskonalenie struktury organizacyjnej armii ogólnowojskowej związków taktycznych i oddziałów jest procesem ciągłym. W miarę wprowadzania do wyposażenia wojsk nowych, bardziej doskonałych

elementów sprzętu bojowego i wyposażenia, a także zmian w poglądach na sposoby prowadzenia współczesnych działań bojowych - można spodziewać się przyjęcia pewnych nowych zasad budowy strukturalnej związków taktycznych i oddziałów.

Oceniając obowiązującą strukturę organizacyjną tych jednostek należy podkreślić, że:

- osiągnięto znaczny postęp w zakresie kolejnego etapu doskonalenia budowy armii ogólnowojskowej, związków taktycznych i oddziałów;

- struktura organizacyjna tych jednostek odpowiada współczesnym poglądom na sposób prowadzenia działań; można stwierdzić, że tak ZT jak i oddziały są obecnie jednostkami bardziej uniwersalnymi, zdolnymi do prowadzenia skutecznych działań bojowych, zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni masowego rażenia;

- polepszono ruchliwość wojsk przez wprowadzenie odpowiedniego sprzętu bojowego oraz udoskonalenie systemu zaopatrywania i remontu;

- przywrócono niezbędną równowagę i proporcje między poszczególnymi rodzajami wojsk; głównie chodzi tu o znaczną rozbudowę artylerii naziemnej i przeciwlotniczej;

- znacznie zwiększono możliwości prowadzenia rozpoznania przez ZT i oddziały, rozszerzając ich siły i środki rozpoznania.

Ogólnie należy stwierdzić, iż uczyniono poważny krok w kierunku doskonalenia budowy ogólnowojskowych związków operacyjnych, związków taktycznych i oddziałów oraz stworzono określone warunki przejścia do kolejnego etapu prac, których celem będzie dalsze doskonalenie ich struktury organizacyjnej.

MATERIAŁY DOTYCZĄCE

=====

ORGANIZACJI I KOMPETENCJI OGNIW DOWODZENIA W PUŁKU
ORAZ STRUKTURY SYSTEMU DOWODZENIA PUŁK - BATALION

W S T Ę P

=====

Całość sił zbrojnych podzielona została na pewne ogniwa organizacyjne, które umożliwiają sprawne kierowanie nimi tak na polu walki jak i również w czasie pokoju. Jednym z tych ogniw jest pułk. "Pułk to oddział taktyczny składający się z dowództwa, sztabu, kwatermistrzostwa, kilku pododdziałów /batalionów, dywizjonów, kompanii, baterii, eskadr/ zasadniczych dla pułku danego rodzaju wojsk oraz pododdziałów przeznaczonych do zabezpieczenia jego działań, pułk jest samodzielny pod względem administracyjnym i gospodarczym; posiada sztandar. W zależności od przeznaczenia, organizacji i wyposażenia, pułki mogą dzielić się na: piechoty, zmechanizowane, czołgów, artylerii, saperów, łączności, lotnicze, samochodowe i inne. Z zasady pułk wchodzi w skład związku taktycznego /brygada, dywizja/, niekiedy może również występować samodzielnie" /Mała encyklopedia wojskowa t. II/. Z tego krótkiego określenia wynika, że pułk spełnia zasadniczą rolę w siłach zbrojnych. Na tym szczeblu dowodzenia kształtuje się oblicze moralno-polityczne żołnierzy i gotowość bojową, kieruje się szkoleniem bojowym i politycznym oraz utrzymuje odpowiednie zapasy materiałowo-techniczne, tak potrzebne na współczesnym polu walki. Od tego ogniwa organizacyjnego w dużym stopniu zależy gotowość całego wojska do spełnienia wyznaczonych mu zadań.

x

x

x

Celem pełniejszego zrozumienia całości materiału dotyczącego tego zagadnienia należy poczynić kilka wstępnych uwag na temat teoretycznej części dowodzenia /kierowania/.

W wszystkich dziedzinach działalności społecznej, a więc również w działalności sił zbrojnych, dużą rolę odgrywają procesy kierowania. Od jakości kierowania zależy przede wszystkim realizacja zamierzeń oraz powodzenie i efektywność wszelkich działań zespołowych. Kierowanie w praktyce wyraża się w formie czterech ściśle ze sobą sprzężonych i tworzących zwartą całość funkcji kierowniczych, do których należą:

- p l a n o w a n i e , polegające na przewidywaniu i formułowaniu celów działania;

- o r g a n i z o w a n i e , polegające na ustalaniu części składowych danego działania, a następnie na ich doborze i łączeniu w jedną zorganizowaną całość dla realizacji wyznaczonych celów;

- p o b u d z a n i e , rozkazywanie i koordynowanie/ polegające na powodowaniu, aby część kierowanej całości organizacyjnej przyczyniała się do osiągnięcia wyznaczonych celów;

- k o n t r o l o w a n i e , polegające na porównywaniu rzeczywistego przebiegu działań i uzyskanych rezultatów z założonym /przewidzianym/ wzorem.

Umiejętne łączenie tych funkcji na zasadach sprzężenia zwrotnego i zachowanie między nimi właściwych proporcji w dostosowaniu do wyznaczonego celu, przy jednoczesnym uwzględnieniu konkretnych warunków działania, jest podstawą skutecznego kierowania.

Przez te same funkcje wyraża się również dowodzenie. Dowódca, podobnie jak każda osoba zarządzająca musi planować /przewidywać/ i formułować cele działania, stosownie do nich organizować użycie będących w jego dyspozycji sił i środków, pobudzać do działania poprzez wydawanie rozkazów, zarządzeń i poleceń zabezpieczających skoordynowaną działalność wojsk oraz kontrolować wykonanie postawionych zadań.

Dowodzenie wojskami jako szczególny przypadek kierowania, ma szereg specyficznych właściwości, różniących je od innych form kierowania organizacjami ludzkimi, a do nich należą:

- sytuacja konfliktowa, w warunkach aktywnego przeciwdziałania rozumnego przeciwnika;

- sytuacje w zasadzie niepowtarzalne, wymagające elastycznego reagowania na konkretne wydarzenia;

- brak kompletnej informacji , co utrudnia podejmowanie optymalnej decyzji;
- człowiek, który odgrywa główną rolę, a jego działania i zachowania się w trudnych warunkach nie można ściśle przewidzieć ani też opisać;
- odpowiedzialność dowódcy za wynik walki i życie podległych mu żołnierzy, świadomość tej odpowiedzialności pociąga za sobą bardzo wyczerpujące napięcie umysłowe i nerwowe.

Głównym celem dowodzenia jest stałe i systematyczne dążenie do utrzymania podległych wojsk na odpowiednio wysokim poziomie gotowości do wykonania zadań bojowych. Wskaźnikami poziomu gotowości bojowej są następujące elementy:

- stan moralno-polityczny;
- poziom wykształcenia bojowego;
- uzbrojenie i wyposażenie;
- stopień ukończenia;
- zabezpieczenie materiałowo-techniczne.

Utrzymanie wojsk na wysokim poziomie gotowości bojowej, odpowiadającym współczesnym wymaganiom jest naczelnym zadaniem aparatu kierowniczego wszystkich szczebli. Zadanie to w codziennej praktyce realizują wszyscy żołnierze, a przede wszystkim dowódca i podległe mu organa kierowania, a więc sztab, aparat partyjno-polityczny oraz szefowie rodzajów wojsk i służb.

I. ORGANIZACJA OGNIW DOWODZENIA W PUŁKU

=====

Współczesne pole walki, na którym będzie występowało wiele skomplikowanych zagadnień, nakłada na dowódcę szereg bardzo istotnych obowiązków, z których musi się on wywiązać w określonym, dość krótkim czasie, a w związku z tym nie jest możliwym, by wszystkie zagadnienia związane z procesem dowodzenia mógł sam jeden rozwiązać. Ponadto w skład organizacji współczesnego pułku wchodzi różne rodzaje uzbrojenia a nawet wojsk, wymaga to więc posiadania różnych, odpowiednio przygotowanych specjalistów. Dlatego też współczesny dowódca dysponuje odpowiednimi organami kierowania, których obowiązkiem jest przygotowanie /dowódcy/ specjalistycznych materiałów pomocniczych niezbędnych do podjęcia optymalnej decyzji.

1. Do ogniw dowodzenia w pułku należą:

- dowództwo pułku, w skład którego wchodzi:
 - dowódca pułku,
 - zastępca dowódcy pułku do spraw politycznych.
 - zastępca dowódcy pułku do spraw liniowych;
- sztab pułku, w składzie:
 - szef sztabu - zastępca dowódcy pułku,
 - pomocnicy szefa sztabu do spraw operacyjnych,
 - st.pom.szefa sztabu - szef rozpoznania pułku,
 - pom.szefa sztabu - tłumacz,
 - st.pom.szefa sztabu - szef łączności pułku,
 - pom.szefa sztabu do spraw org.-ewid.;
- sekcja polityczna - pułku, w skład której wchodzi:
 - jako kierownik - zastępca dowódcy pułku do spraw politycznych,
 - sekretarz komitetu PZPR pułku,
 - dwóch lub więcej instruktorów politycznych,
 - instruktor młodzieżowy i inne stanowiska pomocnicze;
- szefowie rodzajów wojsk i służb:
 - szef saperów pułku,
 - szef zabezpieczenia chemicznego pułku,
 - st.lekarz pułku;
- artyleria pułkowa:
 - szef artylerii pułku,
 - pom.szefa artylerii pułku,
 - instruktor polityczny;
- służby techniczne:
 - szef służb technicznych - zastępca dowódcy pułku,
 - szef służby ozołgowo-samochodowej /samochodowej/ pułku wraz z pomocnikami,
 - szef służby uzbrojenia i elektroniki z pomocnikami;
- kwatermistrzostwo pułku:
 - kwatermistrz - zastępca dowódcy pułku,
 - szef zaopatrzenia żywnościowego pułku,

- szef zaopatrzenia mundurowego pułku,
- szef zaopatrzenia w mps pułku,
- szef zaopatrzenia finansowego pułku.

2. Ogniwa dowodzenia w batalionie.

Do ogniw dowodzenia w batalionie należą:

- dowództwo batalionu, w skład którego wchodzi:
 - dowódca batalionu,
 - z-ca d-cy batalionu do spraw politycznych,
 - instruktor polityczny,
 - pom.d-cy batalionu do spraw technicznych /technik odpowiedniej specjalności np. samochodowy, artyleryjski/;
- sztab batalionu, w skład którego wchodzi:
 - szef sztabu - zastępca dowódcy batalionu,
 - pom.szefa sztabu - szef łączności.

3. Ogniwo dowodzenia w kompanii. Do tego ogniwa wchodzi:

- dowódca kompanii,
- pom.dowódcy kompanii do spraw technicznych - nie we wszystkich rodzajach wojsk,
- szef kompanii.

4. Ogniwo dowodzenia w plutonie. Do tego ogniwa wchodzi:

- dowódca plutonu,
- pom.dowódcy plutonu - dowódca pierwszej drużyny.

5. W drużynie pozostaje sam dowódca drużyny.

Należy nadmienić, że w niektórych rodzajach wojsk nie ma ogniwa dowodzenia szczebla batalion, a dowódcy pułku podlega bezpośrednio dowódca kompanii, na przykład w pułku czołgów średnich występuje jedynie organizacja kompanijna.

II. KOMPETENCJE I OBOWIĄZKI OGNIW DOWODZENIA W PUŁKU

=====

Spełnienie wymagań stawianych przed pułkiem w okresie pokoju i w czasie wojny zależy przede wszystkim od wyszkolenia i zdolności organizacyjnych dowódcy, oficerów sztabu i innych osób funkcyjnych, biorących udział w dowodzeniu pododdziałami pułku. W procesie dowodzenia wszyscy oni wykonują określone zadania.

Centralną osobą w dowodzeniu wojskami jest dowódca. On dowodzi pododdziałami zgodnie z zasadami prawnymi, postanowieniami regulaminów, instrukcji i przepisów oraz rozkazami wyższych przełożonych. Dowódca ponosi odpowiedzialność za dowodzenie podległym pułkiem i wykonanie przez niego zadań bojowych. Jest on obowiązany zajmować się szkoleniem politycznym i bojowym podwładnych, znać ich zdolność bojową i potrzeby.

Dowódca pułku organizuje działania bojowe podległych pododdziałów i kieruje nimi bez przerwy w toku walki, skupiając ich wysiłki w celu całkowitego rozbicia nieprzyjaciela. W decydujących momentach walki znajduje się razem z pododdziałami na najważniejszych kierunkach, osobiście wpływa na ich działania i udziela /im/ pomocy w wykonaniu zadania bojowego /pododdziałom podległym i przydzielonym/, organizuje współdziałanie wojsk i zabezpieczenie działań bojowych. Sprawuje kontrolę terminowego i dokładnego wykonania zadań, stawia zadania dodatkowe, wpływa na przebieg walki posiadanymi siłami i środkami. Od dowódcy wymaga się zawsze szybkiego podjęcia decyzji, która mimo braku pełnych danych o sytuacji powinna być zawsze głęboko przemyślana, wszechstronnie rozważona i uzasadniona.

Aby móc pomyślnie dowodzić pododdziałami, dowódca powinien znać zasady i środki walki, mieć gruntowne wyszkolenie polityczne i techniczne. Znać metody dowodzenia pododdziałami w toku przygotowania i prowadzenia działań bojowych w warunkach stosowania broni masowego rażenia, stale znać sytuację, umieć zanalizować zachodzące wydarzenia i przewidzieć możliwy rozwój walki.

Duże znaczenie ma zdecydowanie, niezłomna wola zwycięstwa i osobista odwaga dowódcy. Wymaga się od niego rzeczowości i twórczych rozwiązań w pracy, szerokiej i rozumnej inicjatywy, gotowości podjęcia określonego ryzyka, umiejętności wykorzystania swych wiadomości w sytuacji bojowej. Działalność dowódcy powinna być dla podwładnych wzorem organizacji i operatywności, szybkiego rozwiązania najważniejszych zadań dowodzenia wojskami. Dowódca pułku dowodzi pododdziałami osobiście i przez sztab. Zastępca dowódcy pułku do spraw liniowych podlega dowódcy pułku i wykonuje jego rozkazy. Odpowiada za wyszkolenie bojowe pododdziałów pułku. Znajduje się przeważnie tam, gdzie dowódca pułku nie może być sam obecny, a niezbędna jest koordynacja wysiłków wszystkich pododdziałów w celu wykonania postawionego zadania.

Sztab pułku jest głównym organem dowodzenia pododdziałami. Pracuje według decyzji dowódcy i wytycznych sztabu wyższego. Najważniejszym obowiązkiem sztabu jest zorganizowanie w terminie działań bojowych i zapewnienie ciągłego dowodzenia we wszystkich, nawet najtrudniejszych sytuacjach. Głównymi zadaniami sztabu podczas przygotowania i prowadzenia działań bojowych są:

- organizacja rozpoznania, zdobywanie danych o nieprzyjacielu;
- znajomość położenia i możliwości bojowych wojsk, charakteru terenu, warunków atmosferycznych, sytuacji skażeń i zakażeń oraz ich wpływu na wykonanie zadań bojowych;
- wykonywanie /wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb/ potrzebnych dowódcy obliczeń związanych z użyciem środków rażenia, podległych i wspierających pododdziałów;
- wydawanie wojskom zarządzeń wstępnych o przyszłych działaniach;
- sporządzenie pisemnych rozkazów bojowych i zarządzeń, szybkie przekazywanie pododdziałom zadań bojowych;
- planowanie działań bojowych, organizowanie i utrzymywanie współdziałania;
- organizowanie zabezpieczenia działań bojowych, punktów dowodzenia, łączności i służby porządkowo-ochronnej;

- składanie meldunków sztabowi wyższemu, informowanie dowódców i sztabów pododdziałów podległych i współdziałających oraz szefów rodzajów wojsk i wojsk specjalnych o zmianach sytuacji;

- kontrola wykonania przez pododdziały zadań bojowych i udzielanie im koniecznej pomocy.

Najważniejszą rzeczą w całej działalności sztabu jest stała znajomość rzeczywistego położenia i stanu pododdziałów podległych oraz przebiegu wykonywania postawionych im zadań.

Sztab powinien być zharmonizowanym kolektywem, zdolnym do zapewnienia ciągłego dowodzenia pododdziałami w każdej sytuacji. Osiąga się to przez:

- dokładny dobór i wszechstronne wyszkolenie pracowników sztabu, gruntowne zrozumienie przez nich sposobów organizacji prowadzenia współczesnych działań bojowych;

- uzgodnienie pracy między pracownikami sztabu;

- dokładny podział obowiązków między oficerów sztabu i wzajemne zastępowanie się ich w pracy;

- operatywność w pracy sztabu i właściwe zorganizowanie współpracy ze sztabami pododdziałów podległych i współdziałających, wojsk specjalnych i służb oraz sekcję polityczną.

Operatywność w pracy sztabu osiąga się przez: terminowe i jasne stawianie wykonawcom zadań i dokładne wykonywanie tych zadań; szybkie wykonywanie operacyjno-taktycznych obliczeń i sporządzanie krótkich i jasnych dokumentów bojowych, stosowanie najwydatniejszych metod pracy, zapewniających zorganizowanie działań bojowych w krótkim czasie; umiejętne korzystanie ze środków łączności i środków automatyzacji i mechanizacji dowodzenia pododdziałami.

Szef sztabu jest zastępcą dowódcy i tylko on ma prawo wydawania rozkazów w jego imieniu. O wszystkich wydanych rozkazach melduje dowódcy.

Szef sztabu ponosi pełną odpowiedzialność za organizację i utrzymanie ciągłego dowodzenia pododdziałami. Uzgadnia osobiście pracę sztabu z szefami rodzajów wojsk i służb, szefem służb technicznych i kwatermistrzem oraz kieruje przygotowaniem danych potrzebnych dowódcy do podjęcia decyzji.

Szef sztabu powinien być zawsze gotowy meldować dowódcy:

- zadania postawione pułkowi przez wyższego dowódcę;
- położenie, stan i możliwość wojsk własnych i wojsk nieprzyjaciela;
- możliwy stosunek sił i środków;
- wnioski z oceny położenia i propozycje decyzji;
- sposoby zabezpieczenia działań bojowych i organizację dowodzenia.

Oprócz tego jest obowiązany znać wszystkie rozkazy wydane przez dowódcę i organizować kontrolę ich wykonania.

Obowiązkiem szefa sztabu jest, również informować szefów rodzajów wojsk i służb oraz zastępców dowódcy o sytuacji i otrzymanych zadaniach. On podaje, jakie dane i w jakim terminie należy przygotować oraz jakie zarządzenia wstępne należy wydać pododdziałom.

Zastępcy dowódcy, szefowie rodzajów wojsk i służb są obowiązani dawać w terminie szefowi sztabu do meldowania dowódcy potrzebne obliczenia, notatki i inne dane w sprawie użycia bojowego podległych pododdziałów i zabezpieczenia działań bojowych. Na podstawie rozkazu dowódcy wspólnie z szefem sztabu planują oni i organizują użycie bojowe podległych pododdziałów i zapewniają wykonanie zadań. Opracowują dokumenty wykonawcze mające na celu zabezpieczenie dowodzenia i bojowego zabezpieczenia działań pułku.

Szczególne znaczenie we współczesnych działaniach bojowych odgrywa czynnik moralno-polityczny. Można powiedzieć, że we współczesnej wojnie wystąpi szczególnie dobitnie prawo działań bojowych polegające na tym, że im doskonalsza jest broń, tym większych wymaga się walorów moralnych żołnierza.

Stąd też dbałość o wysoki poziom moralno-bojowy i odporność psychiczną wojsk własnych, o ciągłą i przemyślną pracę partyjną-polityczną wśród żołnierzy, nawet w najtrudniejszych warunkach i sytuacjach pola walki.

Dowódca obowiązany jest osobiście zajmować się politycznym i wojskowym wychowaniem podwładnych żołnierzy, opierać się w swej działalności na organizacjach partyjnych i młodzieżowych oraz wykorzystywać ich siłę i wpływ dla pomyślnego wykonania zadań.

Codzienna więź z podwładnymi, wszechstronne poznawanie i badanie ich nastrojów oraz walorów politycznych, moralnych i bojowych, troska o zaspokojenie ich potrzeb, to ważny obowiązek dowódcy i pracowników politycznych.

Wyniki pracy partyjno-politycznej i jej wpływ na siły moralne żołnierzy zależą od właściwej organizacji i operatywnego kierowania nią. Za całokształt pracy partyjno-politycznej, stań moralno-polityczny i dyscyplinę żołnierzy odpowiada dowódca pułku. Zastępca dowódcy do spraw politycznych, bezpośrednio organizuje i prowadzi pracę polityczną odpowiadając za jej stan przed dowódcą i organem politycznym wyższego szczebla.

Dowódca pułku na podstawie otrzymanego zadania bojowego i właściwej oceny stanu moralno-politycznego nieprzyjaciela i wojsk własnych daje wytyczne zastępcy do spraw politycznych i podległym dowódcom do organizacji pracy politycznej. Zastępca dowódcy do spraw politycznych opracowuje plan pracy politycznej na okres przygotowania i prowadzenia działań bojowych, w którym ustala się również rozstawienie pracowników partyjno-politycznych w walce.

Pomyślne wyniki pracy partyjno-politycznej wśród pododdziałów podczas działań bojowych można będzie osiągnąć przez:

- postawienie w odpowiednim czasie przez dowódcę i organy polityczne wyższego szczebla zadań w zakresie pracy politycznej, zarówno podczas organizacji walki, jak i w toku działań bojowych, ciągłą działalność organizacji partyjnych i młodzieżowych wśród żołnierzy, umiejętne organizowanie pracy polityczno-wychowawczej w pododdziałach;

- prawidłowe określenie form i metod pracy partyjno-politycznej, umiejętne ich łączenie i twórcze stosowanie odpowiednio do wynikłej sytuacji, wykonywanych zadań bojowych i właściwości działań wojsk na polu walki;

- instruowanie dowódców pododdziałów, oficerów sztabu, pracowników politycznych, aktywu partyjnego i młodzieżowego o treści, formach i metodach pracy partyjno-politycznej w różnych rodzajach walki;

- ciągłą i wszechstronną znajomość przez aparat polityczny sytuacji bojowej i decyzji dowódcy oraz wydanych rozkazów i zarządzeń;

- utrzymywanie stałej współpracy sekcji politycznej ze sztabem i wzajemne informowanie się o sytuacji politycznej i bojowej;

- właściwe rozstawienie członków partii w pododdziałach, stałe umacnianie roli organizacji partyjnych i młodzieżowych, podnoszenie ich aktywności i bojowości, wykorzystanie aktywu partyjnego, organizacji młodzieżowej i kolektywu żołnierskiego w realizacji zadań pracy politycznej;

- osobisty przykład męstwa i odwagi dawany przez dowódców /przełożonych/ i pracowników politycznych w walce i ich codzienny wpływ na podwładnych;

- terminowe i systematyczne informowanie polityczne od góry do najniższych szczebli i odwrotnie.

Z przedstawionych dotychczas materiałów wynika, że działalność dowódcy, sztabu i aparatu partyjno-politycznego ma istotne znaczenie dla wykonania postawionych przed pułkiem zadań. Jednak by pułk mógł prowadzić pomyślnie działania bojowe istnieje konieczność wszechstronnego i ciągłego zaopatrywania wojsk, jest to istotny i ważny obowiązek dowódcy, kwatermistrza, szefa służb technicznych, szefów rodzaju wojsk i służb. Całość zagadnień związanych z zaopatrywaniem pododdziałów określa się terminem zabezpieczenie tyłowe, które obejmuje organizację tyłów, zabezpieczenie materiałowe, techniczne, medyczne, grzebanie poległych w walce i ewakuację jeńców wojennych.

Podstawą dowodzenia tyłami jest decyzja dowódcy pułku i danych przez niego wytycznych, w których określa: drogi dowozu i ewakuacji; miejsce rozrzeszczenia tyłów i kierunek ich przesunięcia; wielkość i terminy nagromadzenia zapasów środków materiałowych w pododdziałach, normy zużycia amunicji, materiałów pędnych i smarów, a w razie potrzeby i innych środków materiałowych; główne zadania w zakresie zabezpieczenia technicznego i medycznego;

siły i środki wydzielane w razie konieczności do pomocy tyłom.

Zakres wytycznych będzie zależał od konkretnej sytuacji. Podczas organizacji walki w ograniczonym czasie oraz w toku działań bojowych dowódca może np. wskazać tylko miejsce rozmieszczenia i kierunek przesunięcia tyłów lub normy zużycia najbardziej deficytowych środków materiałowych, albo drogi dowozu i ewakuacji oraz wielkość i terminy nagromadzenia zapasów środków materiałowych w pododdziałach.

Dowódca pułku dowodzi tyłami przez kwatermistrza, a w zakresie zabezpieczenia technicznego przez szefa służb technicznych.

Szef sztabu pułku zapewnia współpracę kwatermistrza i szefa służb technicznych, szefów rodzajów wojsk i służb. Powinien on stale znać wielkość zapasów środków materiałowych i stan techniki bojowej oraz we właściwym czasie informować kwatermistrza i szefa służb technicznych o przyszłych działaniach bojowych, zamierzeniach i o wszystkich zmianach w sytuacji oraz zapewnić łączność dowodzenia tyłami.

Kwatermistrz jest bezpośrednim organizatorem tyłów i odpowiada za dowóz wszystkich rodzajów środków materiałowych i obsługę pododdziałów przez podległe mu służby.

Kierując się decyzją dowódcy pułku i jego wytycznymi kwatermistrz określa; urzutowanie tyłów pułku i sposób ich przesunięcia podczas walki, drogi dowozu i ewakuacji, kolejność i terminy dowozu środków materiałowych do pododdziałów, organizację obrony i ochrony tyłów i dowodzenia tyłami.

Podczas planowania działań bojowych opracowuje się plan organizacji tyłów i rozkaz /zarządzenie/ kwatermistrzowski.

W planie organizacji tyłów ujmuje się zasadniczo zamierzenia w zakresie organizacji i pracy tyłów. Opracowuje się go z zasady na mapie, uzgadnia ze sztabem pułku i przedstawia się dowódcy do zatwierdzenia. Podczas organizacji działań bojowych w ograniczonym czasie sprawy zabezpieczenia tyłowego przedstawia się na mapach roboczych wykonawców.

Szef służb technicznych, szefowie rodzajów wojsk i służb planują i organizują zabezpieczenie materiałowe i techniczne w zakresie swych specjalności. Są oni obowiązani, we właściwym czasie meldować dowódcy; szefowi sztabu o stanie techniki i zabezpieczenia materiałowego; informować kwatermistrza o stanie zaopatrzenia wojsk i przedstawiać mu zapotrzebowanie na dowóz środków materiałowych; dawać wytyczne podległym pracownikom, przestrzegać prawidłowego rozchodowania środków materiałowych i składać sprawozdania o ich zużyciu; kierować pracą podległych pododdziałów.

Zadania zabezpieczenia tyłowego przekazuje się wykonawcom w formie zarządzenia, a w niektórych wypadkach, jeśli czas pozwala, w rozkazie kwatermistrzowskim.

III. STRUKTURA SYSTEMU DOWODZENIA PUŁK-BATALION

Struktura dowodzenia pokrywa się właściwie ze strukturą organizacji pułku. Poszczególne pododdziały wiążą się ze sobą w pionie i poziomie po to i w ten sposób, by zapewnić jak najbardziej sprawne kierowanie ich działaniem. Schemat organizacyjny pułku przedstawia sobą kanały, którymi w jedną stronę płyną rozkazy, zarządzenia, w odwrotną zaś - meldunki i sprawozdania. Kanałami tymi następuje powiązanie dowodzenia na różnych szczeblach pułku. Łączność utrzymują przy tym poszczególne ogniwa równorzędne, jako niezbędny warunek orientowania się, co się dzieje w innych zespołach, a więc i konieczny przez to warunek współdziałania.

Nie będzie chyba wielkiej przesady w stwierdzeniu, że "należyte ułożenie wzajemnego informowania stanowi jedno z żelaznych praw dowodzenia". Dotarcie z informacją jest niewątpliwie pierwszym warunkiem dowodzenia. Zasięg tego dotarcia oznacza właściwie zakres oddziaływania dowódcy. Jeśli do podwładnego lub do grupy podwładnych z jakiegokolwiek powodów nie dojdzie rozkaz przełożonego; jest rzeczą oczywistą, że nie są oni w stanie ani poznać, ani wykonać jego polecenia. Wspomniany rozkaz stanowi również swego rodzaju informację ze strony przełożonego o jego zamiarach i związanych z tym wymaganiami wobec podwładnych.

Szybkość przekazywania wszelkiego rodzaju informacji, szczególnie w pionie przełożony-podwładny, jest jednym z ważnych warunków operatywności dowodzenia.

Najszybciej i najwierniej informacja dociera w kręgu wzajemnej widzialności i słyszalności, w bezpośrednim zasięgu naszych zmysłów, stąd też się chyba bierze uznana od dawna zasada o roli osobistej styczności dowódcy z podwładnymi.

O formie i walorach struktury dowodzenia decyduje liczebność zespołu /podwładnych/ podporządkowanych na każdym jej szczeblu jednemu przełożonemu. Im mniejsza jest liczba zespołów na każdym szczeblu dowodzenia, tym większą przewiduje się ilość szczebli i odwrotnie, im większa ilość zespołów na każdym szczeblu, tych szczebli może być mniej. Jest to problem posiadający dla dowodzenia duże znaczenie praktyczne, rzutuje on bowiem na ilość bezpośrednich podwładnych dowódcy. Wieloszczeblowa "smukła" organizacja, gdzie każdy przełożony ma stosunkowo mniej bezpośrednich podwładnych, bardziej sprzyja bezpośredniemu kierowaniu nimi i pewność dowodzenia, zmniejsza jednak operatywność dowodzenia /wzrasta np. czas zużywany na dojście rozkazu do wykonawcy/. Im bardziej struktura organizacyjna danego oddziału przybiera charakter "płaski" tym bardziej wzrasta operatywność dowodzenia i kontakt z bezpośrednimi wykonawcami. Są tu jednak granice, których przekroczyć nie wolno, granice możliwości przeciętnego typu dowódcy odnośnie do rozdzielności uwagi przy jednoczesnym koncentrowaniu jej na celu działania.

Na podstawie powyższych wywodów teoretycznych należy wymienić teraz ilu podwładnych ma bezpośrednio dowódca pułku zmechanizowanego i tak:

- trzech dowódców batalionów piechoty zmotoryzowanej;
- dowódca batalionu czołgów średnich;
- dowódca baterii 23mm samobieżnych armat plot ;
- Dowódca baterii 122mm haubic i artylerii ppano poprzez szefa artylerii pułku;
- dowódca kompanii rozpoznawczej i dowódca kompanii łączności poprzez szefa sztabu pułku;

- dowódca kompanii saperów poprzez szefa saperów pułku;
- dowódca plutonu chemicznego poprzez szefa zabezpieczenia chemicznego;
- dowódca kompanii remontowej poprzez szefa służb technicznych;
- dowódca kompanii zaopatrzenia poprzez kwatermistrza pułku;
- dowódca kompanii medycznej poprzez st.lekarza pułku.

Do dowodzenia pododdziałami w czasie przygotowania i w toku działań bojowych tworzy się w pułku stanowisko dowodzenia i kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia. Jedno i drugie stanowisko powinno być bardzo ruchliwe, o niedużym składzie i zapewnić ciągłe dowodzenie pododdziałami w każdej sytuacji.

Stanowisko dowodzenia jest głównym punktem dowodzenia, rozwija się je za pododdziałami pierwszego rzutu w takiej odległości i na takim kierunku, skąd można zapewnić ciągle dowodzenie pododdziałami. Na stanowisku dowodzenia znajdują się: dowódca, szef sztabu, zastępca do spraw politycznych, podstawowa część sztabu i sekcji politycznej, szefowie rodzajów wojsk i niezbędni oficerowie /przedstawiciele dowódców pododdziałów wspierających i współdziałających/, pododdziały łączności, ochrony i obsługi. Jeżeli dowódca nie jest obecny na stanowisku dowodzenia, pracą kieruje szef sztabu.

Do obserwacji działań własnych pododdziałów i nieprzyjaciela na polu walki, w pułku tworzy się punkty obserwacyjne. Na punkcie obserwacyjnym zwykle znajduje się jeden z oficerów sztabu i kilku obserwatorów.

W czasie walki dowódca pułku z niezbędnymi oficerami może okresowo wyjeżdżać ze stanowiska dowodzenia do jednego z punktów obserwacyjnych lub bezpośrednio do pododdziału działającego na głównym kierunku, by osobiście nimi dowodzić. W tym wypadku grupa dowódcy pułku powinna być nieliczna, nie więcej niż 3-4 oficerów na jednym-dwóch wozach dowodzenia.

Kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia organizuje pułk do dowodzenia pododdziałami tyłowymi. Na nim znajduje się kwatermistrz pułku z podległymi mu służbami, szef służb technicznych

z podległymi służbami oraz oficerowie sztabu i sekcji politycznej, którzy nie weszli w skład stanowiska dowodzenia.

Czas i miejsce rozwinięcia punktów dowodzenia podaje dowódca pułku. Niekiedy czas i miejsce stanowiska dowodzenia może określić dowódca /sztab/ dywizji. Miejsca na rozwinięcie punktów dowodzenia wybiera się tak, żeby w najkrytyczniejszych momentach walki punkty te znajdowały się jak najbliżej pododdziałów, które w czasie walki trzeba będzie z nich dowodzić.

Punkty dowodzenia przesuwa się odpowiednio do zmian położenia pododdziałów w toku walki, szybko, skrycie, z zasady "skokami", z krótkim postojem po każdym "skoku". Szef sztabu wysyła grupę oficerów, celem wybrania miejsca postoju. Stanowisko dowodzenia przesuwa się za zezwoleniem sztabu dywizji, a kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia za zezwoleniem dowódcy pułku lub szefa sztabu.

O rozpoczęciu przesuwania i przybyciu stanowiska dowodzenia na nowe miejsce szef sztabu melduje sztabowi dywizji i informuje podległe i współdziałające pododdziały oraz sąsiadów.

Do utrzymania łączności z dowódcami podległych, współdziałających i wspierających pododdziałów oraz sąsiadów tworzy się w pułku jednolity system łączności, którego podstawę stanowią ruchowe węzły łączności punktów dowodzenia w/w pododdziałów.

Łączność organizuje się nie tylko z bezpośrednio podległymi dowódcami i sztabami, ale również o jeden szczebel niżej. Pozwala to dowódcy i sztabowi pułku korzystać z węzłów i linii łączności dywizji do nawiązania łączności z innymi oddziałami i sąsiadami.

Łączność organizuje się zgodnie z decyzją dowódcy, wytycznymi szefa sztabu i zarządzeniem sztabu dywizji. Za terminowe zorganizowanie łączności zapewniającej dowodzenie pododdziałami podległymi i współdziałającymi oraz powiadamianie odpowiada szef sztabu pułku, a za łączność dowodzenia tyłami - kwatermistrz pułku. Za trwałość i ciągłość pracy łączności odpowiada st.pom.szefa sztabu pułku - szef łączności.

Szef łączności pułku do zorganizowania łączności dowodzenia, współdziałania i powiadamiania dysponuje w pułku kompanią

łączności, która jest wyposażona w środki łączności, radiostacje krótkofalowe i ultrakrótkofalowe ze wzmacniaczami mocy, stacje radioliniowe. Środki radiowe pułku zapewniają łączność na odległość 10-25 km. w ruchu, a 50 i więcej km na postoju. W sprzyjających warunkach stosuje się również środki przewodowe umożliwiające nawiązanie łączności telefonicznej na odległość 12-15 km. Powszechne zastosowanie mogą znaleźć ruchome i sygnalizacyjne środki łączności.

Podstawą dowodzenia jest decyzja dowódcy pułku, według niej przygotowuje się pododdziały do wykonania zadania i dowodzi nimi w toku walki. Powodzenie działań bojowych i osiągnięcie zamierzonego celu w dużej mierze zależy od szybkości podjęcia decyzji i przekazania jej bezpośrednim wykonawcom.

Decyzje opracowuje sztab pułku jednocześnie z podejmowaniem jej przez dowódcę pułku. Praca ta kończy się dopiero wtedy, gdy decyzja zostanie podjęta i udokładniona w terenie oraz zorganizowane zostanie współdziałanie i zabezpieczenie działań bojowych.

Głównym dokumentem, najpełniej wyrażającym podjętą decyzję przez dowódcę pułku są: mapy robocze dowódcy, szefa sztabu pułku i jego starszego pomocnika do spraw operacyjnych. Danymi z tych map posługują się oni w czasie wydawania pododdziałom zarządzeń i wykonywania w pododdziałach wszystkich czynności związanych z przygotowaniem działań bojowych.

Mapy wyrażające decyzję podjętą przez dowódcę pułku powinny być przejrzyste i dogodnie do posługiwania się nimi w warunkach polowych. Opracowuje się je tylko w takim zakresie, jaki jest niezbędny do postawienia zadań wykonawcom, uzgodnienia wysiłków pododdziałów podczas realizacji wytkniętego celu i zabezpieczenie ich działań.

Realizacja decyzji dowódcy pułku w dużej mierze zależy od tego, czy w terminie i dokładnie zostanie przekazana bezpośrednim wykonawcom. Podjętą przez dowódcę pułku decyzję przekazuje się w postaci zadań bojowych, wytycznych do współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych.

Zasadniczym sposobem stawiania zadań bojowych jest wydanie ustnego rozkazu bojowego osobiście przez dowódcę pułku lub przez inną osobę wysłaną na jego polecenie.

Jeżeli nie ma takich możliwości, zadania można przekazać wykonawcom w bezpośrednich rozmowach z nimi za pomocą technicznych środków łączności.

Rozkaz bojowy w pułku wydaje się z zasady ustnie i sporządza na piśmie w jednym egzemplarzu.

Funkcja kontrolowania polega na ocenianiu przebiegu i wyników wykonania zadania. Jest ona ostatnią funkcją dowodzenia, niemniej jednak ważną, dzięki bowiem śledzeniu przebiegu działania i wprowadzaniu do niego korekt, wynikających z aktualnych warunków wykonania, uzyskuje się dopiero pożądane wyniki dowodzenia.

Zależnie od sytuacji bojowej kontrola wykonania zadań może odbywać się bezpośrednio w pododdziałach na podstawie sprawozdań i meldunków podwładnych, przez obserwację działań pododdziałów lub innymi sposobami. Najlepszym sposobem kontroli jest osobisty wyjazd dowódcy pułku do pododdziałów. Oprócz dowódcy kontrolę mogą przeprowadzać oficerowie sztabu, zastępcy dowódcy, szefowie rodzajów wojsk i służb.

Kontrolujący oficerowie powinni dobrze znać zasady współczesnych działań na polu walki, sytuację i decyzje dowódcy, przejawiać inicjatywę, dostrzegać wszystkie braki i pomagać dowódcom pododdziałów w ich usuwaniu. W razie potrzeby powinni być wzorem mężstwa i zdecydowania.

Omówiona została w zasadzie praca sztabu w zasadniczych rodzajach walki, natomiast w innych rodzajach działań praca ta może mieć inny charakter, w zależności od warunków w jakich się będzie odbywała i czasu jakim będzie sztab dysponował na jej wykonanie.

Struktura dowodzenia na niższych szczeblach dowodzenia tj. batalion /kompania, eskadra/, kompania, pluton i drużyna będzie się przedstawiała podobnie jak na szczeblu dowodzenia pułku jeżeli chodzi o zagadnienia podjęcia decyzji, postawienia zadań wykonawcom organizacji współdziałania, zabezpieczenia bojowego, materiałowego

itp. Odmienne natomiast przebiega praca nad tymi zagadnieniami, ponieważ wykonywał to będzie dowódca przy udziale szefa sztabu lub sam dowódca jak ma to miejsce w kompanii, plutonie i drużynie. Jest w tym jakaś prawidłowość, to przecież niższy szczebel dowodzenia, mniej rozstrzyga się tu zagadnień związanych z dowodzeniem, są to jednocześnie bezpośredni wykonawcy postawionych im zadań przez dowódcę pułku. Na tych szczeblach nie organizuje się różnych punktów dowodzenia, dowodzenie odbywa się w zasadzie z wozu dowodzenia lub z wozu bojowego, w którym zainstalowano odpowiednie środki łączności, umożliwiające łączność z przełożonym, podwładnymi, współdziałającymi lub przydzielonymi pododdziałami, środkami.

Wyk. w 100 egz.

Egz.nr 1-100-BT

Wyk. płk KOSSAK

nr ks.0226/0260/WW.

BIBLIOTEKA
44380

